

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNIT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT**

Edita Oravcová

**Pracovné listy
Šikovné ruky 3.časť
Zaujmový útvar pre 5. – 9. ročník**

2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Edita Oravcová

Kontakt na autora UZ: ZŠ Slobody 1, Košice
www.zsslobody.eu

Názov: **Pracovné listy**
Šikovné ruky 3. časť
Záujmový predmet pre
5. – 9. ročník základnej školy

Rok vytvorenia: 2014

Oponentský posudok
vypracoval: Mgr. Zuzana Haciová

ISBN 978-80-565-0329-4

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Úvod	3
III Batikovanie	
1 História batikovania	4
2 Pracovný postup	4
3 Návody na batikovanie	
Krúžky	5
Pruhy	6
Batikovanie za studena	7
Sypaná batika	7
Batika studeným voskom	9
Skúste to aj vy	12
Zdroje	14

Úvod

Hlavným cieľom činnosti záujmového útvaru je priblížiť žiakom tradičné i menej tradičné techniky, prostredníctvom ktorých sa rozvíja ich kreativita, zručnosť a estetické cítenie. Predmety vyrobené v rámci záujmového útvaru plnia okrem estetickú a aj praktickú funkciu. Sú využiteľné na skrášenie prostredia či módny doplnok ale aj na bežné použitie v domácnosti alebo ako súčasť odevu.

Prostredníctvom činnosti v záujmovom útvare sa žiaci oboznámia s históriou a vývojom jednotlivých techník, zároveň si ich osvoja prakticky. Činnosť v záujmovom útvare umožňuje predovšetkým žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia pracovať s materiálom, s ktorým sa bežne nestretávajú, čo im pomôže získať vedomosti a praktické skúsenosti či návyky potrebné pre ich voľbu budúceho povolania a následné zaradenie sa do spoločnosti.

Samotná činnosť je rozdelená do dvoch rovín – teoretickej a praktickej. V teoretickej rovine sa žiakom predkladajú fakty, obrazový materiál, zvukové záznamy.... V praktickej rovine si žiaci osvojujú konkrétne zručnosti pri výrobe vlastných výtvorov. V závere školského roka prezentujú svoju činnosť prostredníctvom výstavy.

III Batikovanie

1 História batikovania

Batikovanie je vykrývacia technika používaná na zdobenie a farbenie textílií ale aj rôznych predmetov – kraslice, keramika ....

Pomocou batiky zdobili látky rôzne národy už viac ako pred 2000 rokmi. Ázijci farbili svoje odevy rôznymi farbami pomocou prírodných látok, získavaných z častí kvetín a stromov. Staroveké vzorky batiky sa našli aj v Japonsku a Indii, kde sa batikovala hlavne bavlna a hodváb. Batikovanie sa do sveta neskôr rozšírilo hlavne obchodnými cestami.

Jedna z najstarších techník batikovania, používaná u nás je **modrotlač** - modrá tkanina s bielym vzorom. Látka bola pred farbením na určitých miestach pevne zošitá alebo obviazaná, takže farbivo nemohlo k látke preniknúť a zostávali tu čisto biele škvryny. Tak vznikali postupne rôzne motívy poprekladané rovnými linkami, vlnovkami či klikatinami.

V súčasnosti je vidieť vplyv batiky všade, od módnych prehliadok až po oddelenie s posteľnou bielizňou v obchodnom dome.

2 Pracovný postup

Podstata tejto metódy spočíva v prekryvaní miest, ktoré nechceme zafarbiť a majú si zachovať svoju pôvodnú farbu. Miesta sa prekryvajú napríklad voskom alebo iným materiálom – lístky rastlín, šnúrky ... Farba sa tak na prekryté miesto nedostane. Po zaschnutí farby sa materiál – vosk, lístky ... odoberú. Technika batikovania sa hojne uplatňuje pri bežnej výtvarnej tvorbe aj pri ľudovej umeleckej tvorivosti, ľahko sa s ňou totiž dá pracovať aj v bežnom domácom prostredí.

Poznáme mnoho druhov spôsobov batikovania – vosková, šitá, viazaná, skladaná, sypaná, namáčacia, savovanie a iné.

Na túto techniku budete potrebovať : sporák, veľký hrniec, veľkú varechu, farby na textil, šnúry, obvazy, tkaninu alebo odev, ktorý budete chcieť batikovať.

Zoberte Vami vybraný odev a miesta, ktoré chcete nechať svetlé omotajte šnúrkami. Čím viac budete tkaninu krčiť, tým viac svetlých miest získate. Šnúrky poriadne utáhuajte. Nepreháňajte – všetko s mierou, aby sa nestalo, že budete mať množstvo zafarbených šnúr a biele tričko. Teraz kus oblečenia zafarbíte vybranou farbou. Postupujte podľa návodu uvedenom na obale farby. Ak chcete postupne na jednom výrobku použiť viacero farieb, postupujte od svetlých odtieňov k tmavším. Šnúrky odstraňujte až vtedy, keď celý kus vychladne.

3 Návody na batikovanie

Krúžky

Urobíte ich tak, že časť látky nadvihnete, stlačte do tvaru valčeka a omotajte so šnúrkami, pričom nimi vytvárajte nad sebou sústredné kruhy.

Pruhy

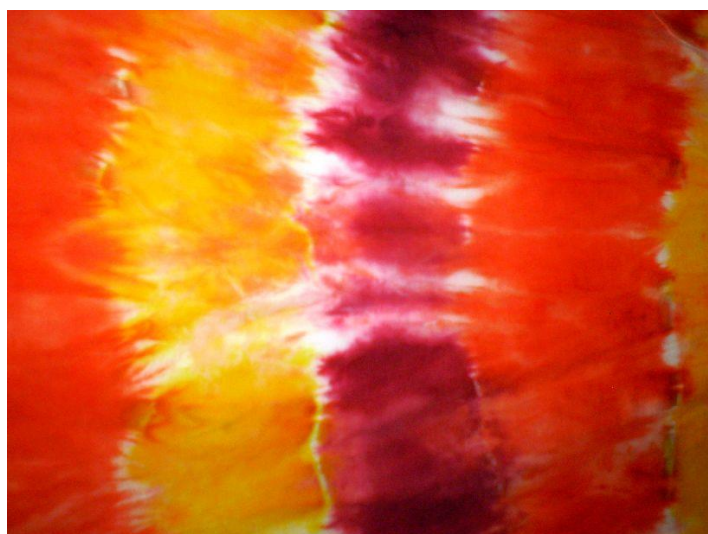
Urobíte ich tak, že odev obviažete šnúrkami po celej jeho šírke alebo dĺžke.

Batikovanie za studena

Výhodou tejto techniky je, že odpadá manipulácia s horúcou vodou. Potrebujete na to však farby na textil na to určené. Určite použite ochranné rukavice.

Budete potrebovať : podložku – noviny, hrniec alebo vedro, farby na batiku za studena, fixátor, šnúrky, nádoby, injekčné striekačky a kus oblečenia.

Sypaná batika

Zaujímavá je technika sypaním. Textíliu namočíte do horúcej vody a potom na ňu v rôznej intenzite sypete práškovú farbu. Čím je plátno vlhkejšie, tým sa farba viac rozpíja. Takto vzniknuté vzory sú veľmi jemné s charakteristickými drobnými bodkami a plynulými prechodmi medzi jednotlivými farbami.

Najlepšie pre sypanú batiku je biele bavlnené tričko alebo iný kus odevu. Tričko namočte a dobre vyžmýkajte. Pozor !!!! Suché tričko v mikrovlnnej rúre veľmi rýchlo horí, preto musí byť mokré.

Na niekoľkých miestach chyťte tričko medzi prsty, urobte stĺpik a omotajte ho gumičkami. Môžete použiť aj šnúrky, ale gumičky sa lepšie dávajú dole.

Takto pripravené tričko položte na podložku – nezašpiníte tak okolie. Teraz na tričko nasypete práškový pigment podľa vlastného uváženia.

Posypané tričko vložte do mikroténového vrečka, nezaväzujte, len zahňte a voľne položte do mikrovlnnej rúry na 800W. Zahrievajte tak dlho, kým sa vrečko nafukuje a od doby nafúknutia – 3 min. Teraz vrečko veľmi opatrne vyberte – pozor, je horúce !!!! Vložte ho do studenej vody a prepláchnite. Vodu zlejte, odstráňte gumičky a znovu tričko prepláchnite v studenej vode. Nakoniec zafixujte v octovej vode (1 dcl octu a 10 l vody)

Hotové tričko prvé tri prania perte v ruke, potom už spokojne spolu s inou farebnou bielizňou.

Batika studeným voskom

Batikovanie studeným voskom je technika, ktorá klasickú techniku batikovania priblíži žiakom, lebo je jednoduchšia. Použiť sa môže na bavlnu ale aj hodváb či vlnu. Kombinovať ju môžeme s maľbou na textil, prípadne s pečiatkovaním. Fantázii sa medze nekladú.

Na vrstvu novinového papiera rozprestrite látku, prípadne tričko. Ak budete zdobiť hotový kus odevu alebo obliečku na vankúš, vložte medzi vrchnú a spodnú vrstvu novinový papier.

Potom si pomocou studeného batikovaného vosku namaľujte štetcom ľubovoľný motív. Vosk je tekutý, jeho konzistencia pripomína smotanu. Použitý štetec dobre vymyte vodou. Vrstva naneseného vosku musí presiaknuť až na novinový papier. Vosk sa trochu roztečie do strán, treba s tým počítať, a preto robte linky tenšie ako chcete aby nakoniec vyzerali.

Vosk nechajte dobre zaschnúť. Ak chcete proces schnutia urýchliť, môžete použiť sušič na vlasy.

Látku začnite vyfarbovať pomocou farieb na textil, prípadne na hodváb. Najlepšie je uplatniť takzvanú akvarelovú techniku, čo znamená, že sem – tam naniesiete farbu a sem – tam vodu. Tým vytvoríte jemné akvarelové prechody. Nanosenú farbu nechajte približne 12 hodín schnúť. Potom výrobok namočte do fixsačného roztoku, ktorý kúpite v kreatívnych potrebách. Nebojte sa, farby sa fixujú okamžite pri vnorení do roztoku, preto sa neroztečú. Po 5 minútach ho môžete vybrať a vyplákať v teplej vode. Tým sa rozpustí nanosený vosk. Textil nechajte vysušiť.

Látku dobre vyžehlite. Lepšie sa vám budú nanášať pečiatky. Na vybranú pečiatku naneste primerané množstvo farby a otláčajte ju na látku. Farby nesmie byť málo, pretože sa motív dostatočne neotlačí, ale ani veľa, lebo sa farba roztečie. Najlepšie je ak si na kúsok nepotrebnjej látky množstvo nanesej farby najprv vyskúšate.

Skúste to aj vy

Zdroje

<http://www.nervuska.sk/index.php/na-kus-rci/historia-hackovania.html>

<http://folklorista.sk/2013/05/hackovanie-dnes-a-kedysi/>

<http://www.dobrarada.sk/clanok/zaklady-hackovania.h>

<http://www.extraplus.sk/content/view/828>

<http://kreativ.nasobchodik.sk/podnos.htm>

<http://www.dobrarada.sk/clanok/strikovanie-nahadzovanie-ociek.html>

<http://www.rucneprace.szm.com/navodypletenie.html>

<http://www.handicraft.cz/2010/05/historie-decoupage/>

<http://de.wikipedia.org/wiki/Pappmaché>

<http://kukudilna.unas.cz/kasirovani.htm>

obrázky

<http://www.galeriaziakov.szm.com/obrazky/batika.JPG>

http://static.sashe.sk/photos/c/7/9/2/9/c-792917_a7c332e2b1.jpg

http://www.fotoagent.dk/single_picture/11172/138/mega/26355_1.jpg

http://lonni.dk/wp-content/uploads/2011/03/img_110311-3.jpg

<http://moorbirke.com/wp-content/galleries/2013/13-007a.jpg>